

Standpunt MVO Platform over het Wetsvoorstel ruimte voor duurzaamheidsinitiatieven

Het MVO Platform heeft waardering voor het wetsvoorstel 'ruimte voor duurzaamheidsinitiatieven' van minister Kamp. Deze wet kan van grote betekenis worden bij het beslechten van belemmeringen waarmee private MVO-initiatieven momenteel kampen. De wet heeft verder potentie om standaarden in een sector als geheel omhoog te brengen en kan daarmee bijdragen aan snellere en bredere voortgang in de uitvoering van MVO. Om dit te waarborgen, ziet het MVO Platform twee belangrijke verbeterpunten.

De wet moet gelden voor alle MVO-onderwerpen, dus ook sociale aspecten

Om het potentieel te benutten moet de wet openstaan voor álle MVO-initiatieven. De concepttekst van de memorie van toelichting betreft nu vrijwel uitsluitend de 'groene' kant. Ook de voorbeelden die genoemd worden om de reikwijdte van de wet verder in te kaderen via AMvB (MvT pag.8) zijn "milieu, energie, landbouw en natuur". Dit zijn belangrijke onderwerpen, maar niet de enige waarvoor de voorgestelde wet de belemmeringen moet beslechten. Ook MVO-initiatieven op sociaal gebied, zoals bijvoorbeeld de IMVO-convenanten, hebben te maken met deze belemmeringen en moeten onder deze wet vallen.

De memorie van toelichting zou daartoe sociale aspecten meer nadruk moeten geven en daarbij de volgende internationale afspraken expliciet benoemen als onderdeel van de reikwijdte van deze wet:

- OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen
- UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's)
- ILO Declaration on Social Justice for a Fair Globalisation

Wij wijzen erop dat enkele richtlijnen betreffende sociale aspecten van MVO, waaraan Nederland zich heeft gecommitteerd, expliciet van bedrijven vragen om samenwerking te zoeken. De UNGP's zijn daar een duidelijk voorbeeld van, en deze betreffen *mensenrechtenrisico's*.¹ Ook de SDG's, die mede over sociale aspecten gaan, vragen expliciet om samenwerking tussen actoren voor een brede lijst van doelen (SDG 17). Bedrijven die gehoor geven aan deze richtlijnen mogen geen belemmeringen ondervinden en moeten gebruik kunnen maken van deze wet.

Het ambitieniveau moet voldoende zijn

De wet moet gaan leiden tot het verhogen van standaarden en dat moet beter geborgd worden in de procedure. In de besluitvorming wordt nu veel nadruk gelegd op draagvlak, maar groot draagvlak betekent doorgaans dat compromissen zijn gesloten en dat niet altijd de hoogste standaard en ambitieniveau worden nagestreefd. Dit hoeft geen probleem te zijn; het geeft koplopers ruimte om zich verder te onderscheiden.

Maar al te veel compromis kan ook betekenen dat het ambitieniveau van een initiatief lager is dan afspraken waaraan Nederland zich internationaal heeft gecommitteerd, of dan actueel geldende minimumstreven waarover internationaal of nationaal consensus bestaat. Een (fictief) voorbeeld is een

---

¹ De UNGP's stellen dat invloed (leverage) aangewend moet worden om risico's te verminderen. Waar invloed ontbreekt, moet deze vergroot worden door bijv. samenwerking in de keten, sector of een multi-stakeholderinitiatief. Zie onder meer principe 22 en de uitwerking van Shift <https://www.shiftproject.org/resources/publications/leverage-business-relationships-reduce-human-rights-risk/>.

initiatief dat streeft naar het betalen van het *wettelijk minimumloon*, terwijl volgens internationale normen² *leefbaar loon* uitbetaald moet worden. Omdat bekend is dat in veel landen het wettelijk minimumloon (veel) lager ligt dan een leefbaar loon³, zou dit initiatief niet acceptabel mogen zijn voor algemene gelding, of het ambitieniveau moeten aanpassen het in daarvoor in aanmerking komt.

Het verdient aanbeveling dat van iedere aanvraag wordt bekeken in hoeverre de doelstelling conform (of boven) internationale afspraken, Nederlandse beleidsdoelen, of de state-of-the-art minimum standaard is. Hierover dient advies ingewonnen te worden bij gespecialiseerde kennisinstellingen in de adviesfase (zie ook het antwoord op vraag 3). Dit moet vervolgens in de besluitvorming een grote rol spelen. Er zou een verkeerd signaal vanuit gaan en de wet kan tot ongewenste effecten leiden, als te lage standaarden tot wettelijk voorschrift worden verheven.

---

² Een leefbaar loon is een belangrijk mensenrecht uit de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties. Verder is het onderdeel van de arbeidsnormen van de ILO.

³ Zie bijvoorbeeld de data verzameld door de Wage Indicator: <http://www.wageindicator.org/main/salary/wages-in-context>

Bijlage: Antwoord op de Consultatievragen:

Vraag 1. In het wetsvoorstel is een brede definitie van duurzaamheid opgenomen: ‘ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen’.

Graag horen we of deze voldoet, en zo niet, welke definitie u voor ogen zou hebben.

Antwoord MVO Platform:

Deze definitie is erg beknopt voor een veelomvattend concept als duurzame ontwikkeling. Als deze definitie wordt gehandhaafd, is het beslist noodzakelijk om te verhelderen dat hiermee niet alleen op milieuaspecten, grondstoffen en klimaat wordt gedoeld. De memorie van toelichting moet nader toelichten dat hieronder ook sociale aspecten en mensenrechten vallen. Ook zou expliciet moeten worden vermeld dat het om wereldwijde ontwikkeling gaat.

Naast een toelichting op de definitie zou de memorie van toelichting moeten verwijzen naar internationaal erkende MVO-normen die door Nederland zijn onderschreven zoals: OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen, UN Guiding Principles on Business and Human Rights, en de ILO Declaration on Social Justice for a Fair Globalisation.

Deze aanvullingen zien wij als essentieel. Duurzaamheidsbeleid van de overheid zou altijd de sociale normen moeten borgen.

Vraag 2. Het wetsvoorstel stelt dat er ‘voldoende’ draagvlak moet zijn voor een verzoek, onder degenen voor wie het verzoek gevolgen heeft (ondernemingen, consumenten en onder maatschappelijke organisaties). Het is aan de verantwoordelijke bewindspersoon te bepalen wanneer er voldoende draagvlak is, waarbij de toelichting duiding geeft.

Wanneer vindt u dat er sprake is van ‘voldoende’ draagvlak voor een verzoek? Wat moet hierover in het wetsvoorstel worden opgenomen?

Antwoord MVO Platform:

Het MVO Platform onderschrijft het belang van draagvlak, maar is van mening dat vooraf niet vastgesteld moet worden wat “voldoende” is. Draagvlak is één van de factoren die meegewogen wordt. Het publieke doel dat initiatief dient, kan van dermate groot belang zijn dat ook een klein draagvlak, met een minderheid van de bedrijven in de sector, acceptabel is. Denk aan de aanpak van schrijnende problemen in waardeketens zoals onverantwoord gebruik van gifstoffen, gebonden arbeid of kinderarbeid.

In die gevallen is het overigens de vraag of de overheid niet al zelf – ook zonder draagvlak – tot wetgeving over zou moeten gaan. Wanneer dan blijkt dat de sector via zelfregulering, met een weliswaar bescheiden draagvlak, toch met een initiatief komt, kan de zwaarte van het belang maken dat ook dan dat initiatief geaccepteerd moet worden.

Voorbeeld: Al jarenlang is bekend dat de ernstigste vormen van kinderarbeid en dwangarbeid op grote schaal voorkomen in spinnerijen in Zuid-India. Deze spinnerijen produceren garens voor Nederlandse en op de Nederlandse markt opererende kledingbedrijven. Tot nu toe is vrijwel niets gebeurd om deze vorm van moderne slavernij in de waardeketens aan te pakken. Een paar Nederlandse kledingbedrijven staan op het punt dit te gaan doen, in samenwerking met Nederlandse en lokale stakeholders. Als dit initiatief een aanvraag indient kan het

publieke doel dat ermee gediend is, namelijk het adresseren van ernstige mensenschendingen, zwaarder moeten kunnen wegen dan draagvlak.

Ook als de genoemde 'coördinatieproblemen' de oorzaak zijn van het niet (effectief) van de grond komen van duurzaamheidsinitiatieven is het niet logisch dat een groot draagvlak wordt verlangd.

Voor het vaststellen van het draagvlak onder maatschappelijke partijen geven wij een aantal kwalitatieve afwegingen mee. Cruciaal is dat belangenbehartigers van het betreffende publieke doel worden betrokken. Daarbij kunnen ledenaantallen een criterium zijn maar ook expertise en contact met 'stakeholders' maken geven de belangenbehartiger legitimiteit.

Bij MVO is het concept 'stakeholder' van belang. Stakeholders kunnen ook niet-formele organisaties zijn ('omwonenden', 'gemeenschappen'), ook in productielanden elders in de wereld. Bedrijven hebben als onderdeel van MVO de taak om zelf na te gaan wie (potentieel) belanghebbenden zijn en deze te betrekken, maar dit onderdeel is zeker in beginnende initiatieven vaak zwak ontwikkeld.

Stakeholders in productielanden zijn bij internationale MVO-initiatieven doorgaans (informeel) vertegenwoordigd via maatschappelijke organisaties hier. Het is daarom van belang dat bij deze initiatieven minimaal één partij betrokken is die gezien kan worden als vertegenwoordiger van stakeholders voor het onderwerp waarop het initiatief betrekking heeft. Idealiter zijn lokale stakeholders direct betrokken.

Vraag 3 De ACM krijgt de mogelijkheid advies te geven over de markteffecten van een ingediend initiatief op basis van de beschrijving in het verzoek. In de toelichting staat dat de regering daarnaast advies in kan winnen bij andere organisaties, zoals het Planbureau voor de Leefomgeving.

Hoe zou de adviserende fase volgens u vorm moeten krijgen en wie moet daarbij worden betrokken?

Antwoord MVO Platform:

De wet beoogt (onder meer) *een zorgvuldige afweging tussen twee sets doelstellingen*, namelijk die van efficiënte mededinging enerzijds en die van doelstellingen op het gebied van duurzame ontwikkeling anderzijds. De besluitvorming door de minister is een afweging van belangen. De ACM zal het initiatief mededingingsrechtelijke toetsten. De andere publieke belangen zullen doorgaans door de initiatiefnemers belicht worden. In aanvulling daarop is het aan te bevelen dat ook over de publieke belangen die het initiatief nastreeft, een expertvisie wordt ingewonnen van ter zake deskundige instanties of academische experts. Dit advies zou in ieder geval moeten beoordelen of het ambitieniveau van het initiatief op of boven de gangbare (internationale) standaarden ligt.

Juist omdat de publieke belangen waaraan de initiatieven kunnen bijdragen een breed scala kunnen behelzen is het moeilijk om bij voorbaat te bepalen welke instantie het meest aangewezen is. Per onderwerp moet een relevante kennisinstelling worden gezocht. Enkele voorbeelden kunnen zijn:

- Mensenrechten due diligence: Shift (Center of expertise on the UN Guiding Principles on Business and Human Rights);
- Landrechten: LANDac;
- Leefbaar loon: Wage Indicator, Universiteit van Amsterdam.

Vraag 4: Het wetsvoorstel beoogt een optimale balans te vinden tussen zorgvuldigheid en snelheid in het tot stand brengen van duurzaamheidsinitiatieven.

Hoe kan deze balans verder worden verbeterd?

Antwoord MVO Platform:

Een belangrijk deel van het werk is al gedaan vóór een verzoek wordt ingediend, soms beslaat dat veel tijd. Als na de totstandkoming van het initiatief en het indienen van de aanvraag het finale besluit over een wettelijke regeling lang op zich laat wachten, kan het momentum verloren gaan. Daarom is snelheid (naast zorgvuldigheid) van belang. Wij stellen daarom voor om aan iedere fase een maximumtermijn te koppelen, dit schept duidelijkheid en geeft garanties aan de aanvragers dat er een (maximale) doorlooptijd is voor het hele proces.

Vraag 5: Regelingen die op basis van het wetsvoorstel tot stand komen, blijven bestaan tot een expliciet besluit genomen wordt de regeling te stoppen of deze in sectorspecifieke wetgeving op te nemen. De regelingen worden wel standaard geëvalueerd. Aan de regeling kan ook een maximale duur (5 jaar, 10 jaar) worden verbonden. Om de regeling te verlengen zou de procedure dan opnieuw moeten worden doorlopen.

Wat heeft uw voorkeur?

Antwoord MVO Platform:

Er kan een grote diversiteit aan regelingen ontstaan waarbij sommige langer relevant blijven en andere in de loop van de tijd relevantie verliezen, bijvoorbeeld door nieuwe ontwikkelingen. Wij zijn geen voorstander van het bij voorbaat koppelen van een vaste maximale duur aan iedere regeling. Een regeling moet alleen stoppen als daar aanleiding voor is en er een expliciet besluit over genomen is.

Iedere regeling dient periodiek onafhankelijk geëvalueerd te worden, een periode van 5 jaar lijkt daarbij redelijk. Als het gaat om internationale MVO initiatieven zouden daarbij zowel lokale als Nederlandse stakeholders betrokken moeten zijn, waarbij de lokale stakeholders de benodigde informatie kunnen aanleveren over de daadwerkelijke impact van het initiatief. Wanneer een regeling door nieuwe ontwikkelingen aan relevantie heeft ingeboet kan het evaluatiemoment ook worden aangegrepen om een herziene regeling met bijvoorbeeld een hoger ambitieniveau voor te stellen.